

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ----- 20 coroane.
Pe jumătate de an ----- 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nr. 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Nr. 4055/1918.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de **protopresbiter** în tractul **B-Comloș** se publică concurs cu termen de **30 zile** computate dela prima zi ce urmează după publicarea în organul oficios „Biserica și Școala” cu emolumentele:

I. Dela parohia centrală B.-Comloș:

- Sesiunea aparținătoare parohiei protopresbiterale.
- Birul parohial legal.
- Stolele legale.
- Eventual întregire dela stat.

II. Din protopresbiterat:

- Locuință liberă în casa tractuală, cu dreptul de folosire a intravilanului.
- Retribuțiune dela dieceză pentru inscripția școlară și ședulele dela cununii în suma ce o va stabili sinodul eparhial.
- Birul protopopesc dela fiecare preot din tract suma anuală 20 cor.
- Diurne pentru vizitarea canonică și reviziunea socoșilor conform concluzelor sinoadelor.
- Spesele cancelariei protopopești în suma ce o va stabili sinodul eparhial.

Toate darile și sarcinile publice după sesia parohială și după întreg venitul beneficiat le va suportă protopresbiterul alegând.

Aspiranții la acest post se avizează, ca în termenul indicat să subștearnă Venerabilului Consistor diecezan recuzele lor instruate cu documentele de calificare prescrise în §-ul 53 din Statutul organic și prin concluzul congresual Nr. 111 din anul 1888 și anume: să dovedească că au calificare recerută a reflectanților la parohiile de cl. I, să producă testimoniu de maturitate și să dovedească cu atestat că au împlinit cel puțin 5 ani în serviciul bisericesc sau școlar cu succes deplin mulțămitor și că prin zeul, capacitatea și diligența lor s'au distins pe terenul bisericesc școlar.

Arad, din șed. cons. dela 1/14 Noemvrie 1918.

Consistorul gr.or. român din Arad.

—□—

1—3

Vremea este să facem Domnului.

Între orândurile Bisericii noastre drept-măritoare se află și aceea, ca în vremuri de neputințe sau de strâmtorări și de nevoi publice să ne rugăm lui Dumnezeu cu specială considerare la necazurile ce ne pasc. Dreptul de a întocmi asemenea rugăciuni s'a rezervat Prea Sfinților Părinți Episcopi.

Acest drept învoalvă și o datorință, care, în ultima instanță îi revine P. Sfințitului Episcopat al nostru ca Sinod Episcopesc.

Ținând seamă de porunca Bisericii și de necesitățile vremurilor mari, din fața cărora nu ne putem da înapoi, un membru al clerului din mitropolia noastră a întocmit din citate biblice rugăciunea, ce o publicăm mai jos.

Așa credem, e datorința noastră, a tuturor celor mici, să venim în ajutorul celor mai mari ai noștri cu nepretențioasele noastre prestațiuni.

Acestei îndatoriri vrea să-i satisfacă celce a întocmit aceasta rugăciune. Și noi, când publicăm aceasta rugăciune spicuită din sfânta Scriptură, acelaș lucru îl vrem.

Vremea este a face Domnului... cu toții!

*

Rugăciune la vreme de strâmtorare.

Doamne Dumnezeul nostru!¹ Păcătuitu-ți-am și noi și părinții noștri². Rătăcit-am dela calea adevărului, și lumina dreptății nu ni-a strălucit nouă și soarele nu ni-a răsărit nouă³. N'am ascultat de robii Tăi, cari au vorbit în numele Tău către mai marii noștri și către poporul țării.⁴ Și iată robi suntem în pământul ce ai dat părinților noștri, spre a mânca rodul lui și bunătățile lui.⁵ Căzut-a cununa capului nostru;⁶ toată țara e pustiită⁷. Sabia a ajuns până la suflet⁸. Vestejitu-ne-am cu toții ca frunza⁹. Lipitu-s'a pielea noastră de oasele noastre; uscatu-s'a, ajuns'a ca lemnul...¹⁰ Sfintele noastre și frumuseța noastră s'au pustiit și le-au spurcat pe ele neamurile străine.¹¹ Moștenirea noastră întorsu-s'a la alții, casele noastre la străini¹². Suspina tot poporul, căutându-și pânea; datu-și-au și cele prețioase pentru hrană¹³. Ne câștigăm pânea cu prețul vieții¹⁴. Pe bani beut-am apa noastră. Cumpăratu-ni-am lemnele noastre¹⁵. A Ta, Doamne, este dreptatea, iar nouă rușinea feței¹⁶.

Drept ești, Doamne, și drepte sunt

*judcățile Tale*¹⁷. Drept ești Doamne, și toate lucrurile Tale, și toate căile tale sunt milă și adevăr și judecată adevărată, și drept judeci în veac¹⁸. Nu este Dumnezeu afară de Tine, carele să aibă grijă de toate¹⁹. Tu ai văzut strâmtorarea părinților noștri și ai auzit strigarea lor²⁰. În vremea strâmtorării lor strigat-au către Tine și Tu i-ai auzit din Ceriu, și în îndurarea Ta datu-li-ai mântuitori, cari i-au mântuit din mâna dușmanilor²¹. Și acum, Doamne, Tu ești Părintele nostru, toți lucrul mânilor Tale suntem²².

*Cutremurat-ai pământul, Doamne!*²³ Cine este asemenea Ție între Dumnezei, Doamne? Cine este asemenea Ție mărit întru sfinți, minunat întru mărire, făcător de minuni!?²⁴ Iată, noi venim la Tine, că Tu ești Dumnezeul nostru,²⁵ căci Tu ai zis: O, poporul meu!²⁶ Rana ta este dureroasă.²⁷ Pedepsa fărădelegii tale împlinitu-s'a;²⁸ scoală-te²⁹. Vino poporul Meu, intră în cămările tale și închide ușile tale după tine³⁰. Eu sunt Domnul Dumnezeul vostru³¹. Eu sunt cu tine... de voi și nimic toate popoarele, între care Te-am împrăștiat, pe tine nu te voiu nimic.³² Sfărma-voi jugul de pe tine și voiu rumpe cătușile tale³³. Lărgi-voi hotarele tale³⁴. Aduna-vă-voi dintră popoare și vă voi strânge din țările în cari sunteți împrăștiați³⁵. Restatori-voi judecătorii tăi, ca mai nainte, și sfetnicii tăi ca la început³⁶.

Și acum, Doamne Dumnezeul nostru³⁷, cel mare, cel puternic, cel înfricoșat, cel ce păzești legământul și îndurarea³⁸; Doamne Dumnezeul oștirilor, celce șezi pe Heruvimi și singur ești Dumnezeu al tuturor împărățiilor pământului³⁹; Dumnezeu cel mare în sfaturi, puternic în lucruri, ai căruia ochi pururea sunt deschiși asupra tuturor faptelor fiilor oamenilor⁴⁰. Cel ce înalți pe cei umiliți și ridici la mântuire pe cei ce plâng, care zădărnicești sfaturile celor vicleni, pentruca mânilor lor să nu îplinească cugetele lor⁴¹, să nu se pară mică înaintea Ta toată strâmtorarea, ce a venit asupra noastră, a părinților noștri și asupra a tot poporul Tău⁴². Doamne, Tu stăpânești peste vieață și peste moarte, și pogori la porțile iadului și iarăși ridici⁴³. Înaintea Ta aducem rugăciunile noastre nu pentru dreptățile noastre, ci pentru multele Tale îndurări⁴⁴. Scoală-Te întru ajutorul nostru și mântuește-ne pentru mila Ta⁴⁵. Dă-ne ajutor, ca să scăpăm din strâmtorare⁴⁶. Dumnezeule Mântuitorul nostru, ajută-ne nouă pentru mărirea numelui Tău⁴⁷, ca să

se sălășluiască mărire în pământul nostru⁴⁸. Amin.

¹. Dan. 9.15. ². Ps. 106.6. ³. Inț. 1. Sol. 5.6. ⁴. Dan. 9.6. ⁵. Neem. 9.36. ⁶. Plâng. 1. Ierem. 5.16. ⁷. Ier. 4.20. ⁸. Ier. 4.10. ⁹. Is. 64.6. ¹⁰. Plg. Ier. 4.8. ¹¹. I. Macav. 2.13. ¹². Plg. Ier. 5.2. ¹³. Plg. Ier. 1.11. ¹⁴. Plg. 5.9. ¹⁵. Plg. Ier. 5.4. ¹⁶. Dan. 9.7. ¹⁷. Ps. 119.137. ¹⁸. Tovie 3.2. ¹⁹. Inț. 1. Sol. 12.13. ²⁰. Neem. 9.9. ²¹. Neem. 9.27. ²². Isaia 64.8. ²³. Ps. 59.60. ²⁴. II. Moise 15.11. ²⁵. Ier. 3.23. ²⁶. Micha 6.3. ²⁷. Ier. 30.12. ²⁸. Plâng. Ier. 4.22. ²⁹. Is. 60.1. ³⁰. Is. 26.20. ³¹. Ezech. 20.19. ³². Ier. 30.11. ³³. Naum 1.13. ³⁴. II. Moise 34.24. ³⁵. Ezech. 11.17. ³⁶. Is. 1.26. ³⁷. Dan. 9.15. ³⁸. Neem. 9.32. ³⁹. Is. 37.16. ⁴⁰. Ier. 32.11. ⁴¹. Iov. 5. 11—12. ⁴². Neem. 9.32. ⁴³. Inț. 1. Sol. 16.12. ⁴⁴. Dan. 9.18. ⁴⁵. Ps. 44.26. ⁴⁶. Ps. 108.12. ⁴⁷. Ps. 79.9. ⁴⁸. Ps. 84.10.

Wilson pentru națiunea română.

Drepturile naționale și teritoriale ale Românilor recunoscute de America.

„Copil al suferinței: visul mare și sfânt, de dorul căruia ni s'au pogorît în taina mormântului și moșii și părinții“ e în pragul înfăptuirii.

Neamul românesc de pe toate olaturile se pregătește pentru praznicul cel luminat al Duhului ce ne însuflețește și înviorează.

Incinși cu răbdare de mucenic am așteptat ziua care a făcut-o Domnul ca să ne bucurăm și să ne veselim într'însa. Ziua unirii. Ziua regisirii fraților! Ziua cea mult dorită! Ziua în care va înceta plângerea românului dela Nistru până la Tisza; ziua în care Murășul și tustrele Crișuri nu vor mai duce jale, ci lacrimi de fericire, și stâncile Carpaților vor răsună de chiotele bucuriei nefecate.

Ziua învierii obștei românești e aproape. Chezașia cea mai puternică și nebiruită e vorba Americii, e făgăduința lui Wilson, al marelui și adevăratului creștin Wilson, cetluită în următoarea notă, pe care oficiul de externe american o dă reprezentantului guvernului român:

Oficiul de externe, 5 Noemvrie 1918.

Domnul meu! Stăpânirea Statelor Unite se gândește totdeauna la bunăstarea viitoare și la integritatea României ca la a unui stat liber și neatârnat.

Înainte de a se ivi războiul între Statele Unite și Austro-Ungaria, Presidentul Wilson a trimis regelui României o notă, în care l-a asigurat despre simpatiile și stima sa. Situația de atunci s'a schimbat; pentru aceea Presidentul dorește să vă aduc la cunoștință următoarele:

Guvernul Statelor Unite încuviințează dorințele poporului român atât între hotarele rega-

tului român, cât și în afară de hotarele sale. Guvernul american a fost martor al suferințelor și jertfelor mari românești înăbușite de dușmanii noștri. Simpatizând ideea și dorința unității naționale a Românilor de pretutindenea, Guvernul Statelor Unite nu va întârzi nimic, ca în timpul potrivit să mijlocească prin înrăurirea sa dobândirea drepturilor politice și teritoriale, ce se cuvin poporului român, și să i-le asigure împotriva ori cărui atac dinafară.

Primiți, domnul meu, espresiunea deosebitei mele stime.

Robert Lansing.

În vederea acestei știri ce compoartă o neînchipuit de mare însemnătate pentru neamul românesc, ni-se impune să ne arătăm prin ținuta și faptele noastre demni de „viitorul de aur“ ce ne așteaptă.

Liniște, ordine și cumpăt în toate. Să ne ferim de orice faptă, orice vorbă, care ar putea păta numele bun și omenia neamului românesc.

„T. R.“

Ce vi-se pare de Hristos?

Al cui fiu este El?

(Mateiu 21, 42.)

De F. Bettex. Trad. de N. Țandreu, preot.

(Urmare.)

„Iară venind cel mai tare decât el, dacă-l biruește pe el, ia toate armele lui, întru cari se nădăjduia și împarte jafurile lui“. Pe acest Lucifer căzut, dar încă așa de puternic, că nici cel mai tare dintre Arhangheli (Mihail) n'a cutezat să-l hulească (Iuda 1, 9), carele într'una se prezintă în fața lui Dumnezeu din ceriu și-și face imputări, numai un Dumnezeu îl poate răpune, ca să-i iee îndărăt furtul. Și tocmai pentru aceasta s'a ridicat Hristos, unul născut Fiu al lui Dumnezeu, de pe tronul pe care ședeă întru mărirea lui Dumnezeu, deadreapta Lui, mai înainte de-a fi lumea (Ioan 17, 5) și ca domn al vieții și ajutorat de dragostea lui Dumnezeu s'a pornit la lupta cea mai crâncenă cu principiul morții, pe care-l urăște Dumnezeu. Dela rezultatul acestei lupte nu atâră numai puterea și împărăția lui Dumnezeu, ci atâră mat ales existența unei lumi. Această luptă are însemnătate mai mare și în rândul prim pentru sufletele oamenilor și apoi fiindcă Adam a prăbușit cu sine în prăpastie lumea întreagă, are însemnătate și pentru această lume, precum și pentru blăstămii ce zace asupra animalelor, a plantelor și a întregii

creaturi. „Că făptura cu nerăbdare descoperirea fiilor lui Dumnezeu așteaptă. Că deșertăciunii s'a supus făptura, nu de voie, ci pentru cel ce o a supus întru nădejde. Pentru că și însași făptura se va slobozi din robia stricăciunii, spre slobozenia mării fiilor lui Dumnezeu. Că știm, că toată făptura împreună suspină și împreună are durere până acum!“ (Romani 8, 19—22). Desigur, că Dumnezeu și de pe tronul mării Sale, l-ar fi putut răsturnă și nimici pe Satana, cu tunete și fulgere și cu atotputința sa dumnezească. Dar El este un Dumnezeu drept, după cum se poate vedea din cartea lui Iov cap. I și dacă făcea așa n'ar fi fost ispășită vina noastră. Ci Hristos s'a hotărât — îndemnat de simțul său de onoare cavalească, cum am zice noi oamenii — să vină împotriva dușmanului său din aceasta lume, aici pe pământ, și să-l doboară în propria lui împărăție, dar fără ajutorul supranatural al Părintelui său. De aceea s'a pogorît din cer, s'a lăsat să fie legat în cătușele acestei materii aspre și moarte, pentru un Dumnezeu aproape insuportabil, așa, că el ca copil a trebuit să plângă, ca bărbat să asude, să se ostenească, să fie flămând, însetoșat și somnoros. Tot aceea ce nouă ni-se pare de sine înțeles, ceea ce noi nici nu mai observăm în viața noastră zilnică, a fost pentru el o continuă înjosire a personalității sale divine. Faptul, că el pentru că să trăească a trebuit să folosească nutreământ pământesc, pești tăiați și fripți, a fost o continuă moarte a Dumnezeului *celui viu*.

Că el, pentru că să fie aici sau dincolo, a trebuit să umble și să alerge, să-și miște greoi un picior după celalalt, a fost o cătușă nespuse de grea pentru un Dumnezeu *atotprezent*. Că, pentru că să vadă, a trebuit să se folosească de ochii noștri orbi de jumătate, ca să audă, de urechile noastre cam surde, pe scurt, că el a trebuit să observe și să cunoască numai prin simțirile noastre, tâmpite de jumătate prin păcate, că a trebuit să trăiască în și prin acest învăliș greu de pământ, pe care noi îl numim corp; toate acestea au fost o robie grea pentru un Dumnezeu *atotștiutor*, *atotvăzător* și *atotputernic*. Și tocmai acestea ni-se spun în cuvintele: „Această păcatele noastre le poartă și pentru noi răbdă durere“ (Isaia 53, 4). Și învingerea lui provine tocmai dela faptul, că el de bunăvoie s'a ferecat în cătușele diavolului, s'a ridicat împotriva prin-

Din Basarabia rusească.

(Fine.)

Succesul său diplomatic, cneazul Dimitri Cobilanschi-Popoff, ținu să-l serbeze strălucit cu un banchet în stil mare, aranjat într'una din salele otelului „Moldavskoe Podvorie“ din Chișineu. Masa trebuie să fie impozantă, bogată, orbitoare în splendoarea ei, și stilizată pentru efect până'n cele mai neînsemnate amănunte. Ea simboliză de astădată, cu întregul rost și importanță ce i-se dedeă, biruința cea mai deplină a politicii muscălești cutropitoare, mârșave în mijloacele ce alegeă și seducătoare prin infinitele ascunzături cu ajutorul căreia se apropia de sufletele naive, ori bancrotul și discreditarea ei...

În primele clipe, masa somptuoasă împodobită cu flori naturale, cu servetele împăturate în chip de figuri simbolice și tacâmurile strălucitor de albe sub ploaia de lumină intensivă a perelor electrice, își păstră caracterul oficialității. Invitații, sficioși, neîndemânateci, neobicinuiți cu felul acesta elegant de-a lua masa, în societatea distinsului reprezentant al aristocrației rusești de baștină, se simțiră în tot cursul souper-ului nesiguri, jenați, chinuiți fără încetare de teama unui pas greșit, unui gest nereușit, unui cuvânt nepotrivit, care ar fi putut să le trateze originea, să-i prezinte ridiculi în fața cneazului Cobilanschi-Popoff, să le reducă valoarea ce le-ar fi plăcut să li-se atribue în clipele acesteia solemne...

Dibuind, se așezară în jurul mesii, fiecare lângă tacâmul predestinat de mai înainte, și la

locul indicat de biletul cu numele și caracterul invitatului.

Se serviră pe rând apoi, după programa stabilită precis pe lista specială de bucate, diferitele mâncări cu nume străine franțuzești, englezești, și nemțești, aranjate pe elegante tave de argint, de cei doi chelneri în frac și mănuși albe.

Pe neobservate, în jurul mesii se încinseră discuțiile, glumele, complimentele, tot mai vioaie, mai îndrăznețe, mai legere, cu fiecare serie de mâncări necunoscute, servite în scoici pe cari unii dintre oaspeți din lipsă de experiență probară să le sfarme, cu fiecare specialitate proaspătă de vin, cu fiecare apariție neașteptată de chelneri înmănușați.

La friptură când se servî în fine șampania franțuzească a firmei „Veuve Cliquot“, cuvântă comisarul Dimitrie Cobilanschi-Popoff.

— Domnii mei!

Invitații surprinși de fracul impacabil pe care-l putură admiră acum în toată splendoarea sa și ținuta elegantă, insecționabilă din nici un punct de vedere al comisarului împărătesc, se ridicară în picioare.

— Domnii mei, îmi place a crede, că cel dintăiu păhar de șampanie, îl pot închină în sănătatea P. S. Sale episcopului, urzitorul armoniei înființate azi între biserica pravoslavnică moldovenești, și vechea strălucită, atotcuprinzătoarea biserică muscălească. Sunt fericit, că d-voastră a-ți cuprins așa de bine intențiile stăpânirii binevoitoare dela Petersburg și n'ați întrelăsat nici o singură clipă, pentru de a țese mai departe

firul, și-a întinde în fine puntea, în scopul de a ne cunoaște mai bine, de a ne pricepe mai bine, de-a ne apropia mai bine unii de alții. Străvechea limbă muscălească, pe care poporul d-voastră va avea de-acum înainte prilejul s'o audă din mijlocul școlii și bisericii sale, va fi garanția cea mai sigură a unei lucrări pline de roade pentru amândouă popoarele!

Trăiască Maj. Sa Țarul.

Trăiască P. S. Sa vlădica dela Chișineu!

Cel din urmă orator festiv fu sfetnicul Dr. Irodion Hudea.

Îndată ce se liniști zgomotul, pricinuit de ovațiile făcute de întreaga asistență în mijlocul căreia să găseau deastădată și chelnării, la adresa comisarului, el se ridică în picioare și începu să grăiască. Cu glasul pițigăiat, pretentios și patetic sfetnicul Dr. Irodion Hudea, în cuvinte fără culoare, banale, nefiind în stare a se ridică nici o singură dată peste obicinuitele platitudini rostite cu prilejul banchetelor, arată solemnitătea momentului, când un aristocrat de cea mai strălucită obârșie, s'a îndurat să vie în mijlocul unui sărman popor de iobaji, pentru de-a încheia împreună cu el trainice legături de prietenie...

Suntem recunoscători, continuă însuflețit oratorul Hudea, excelența voastră, bărbatul nostru providențial, pentru bunăvoința și tactul cu care ați știut conduce tratativele cu căpetenia bisericii noastre, spre realizarea armoniei și împreună conlucrarea pentru binele patriei comune și al celor două popoare.

Să trăiți întru mulți ani!

ciului întunecului și a întregului infern, care-l pândea necurmat, că doar omul Dumnezeu se va poticni vre-odată, îl împiedecau la tot pasul, îi puneau bolovani în drum, îl supărau și-i făceau ciudă, totdeauna cu o furie infernală: dar el a rămas neclintit cu Dumnezeu, nici un moment nu și-a înălțat eul său, ci a rămas ascultător și umilit până la moarte. Da, umilit! Căci umiliția este ceva dumnezeesc, deși nu înțelept al acestei lumi s'a exprimat în batjocură despre ea, zicând: „Umiliția este curajul de a servi!“ Și el fără să știe, a spus chiar adevorul. Căci ea este desigur cel mai mare curaj, ba chiar singurele. Tocmai prin faptul, că ne costă atât de multă osteneală ca să ne câștigăm numai puțină, că pe lângă toate nizuințele noastre nu putem ajunge la ea; putem noi vedeă, că ea este ceva mare. Dumnezeu este umilit! El lasă să răsără soarele în fiecare zi și peste cei răi, cari-l blastămă și-l disprețuiesc, se îngrijește de ei, le dă lor hrană la bună vreme, așteaptă cu îngăduință, că doar se vor întoarce, slugește ziua și noaptea omenirii, care-l desconsideră. Diavolul este mândru și acela, care stă sub stăpânia lui, disprețuiește umiliția, se cugetă cum ar putea construi din creierul și din eul său propriu o lume cu mult mai frumoasă și mai minunată, pe care apoi tot el să o și stăpânească. Aceasta și Hristos ar fi putut-o face, căci doar el este: „Cuvântul... toate printr'însul s'au făcut și fără de dânsul nimic nu s'a făcut“. Dar tocmai aceasta a fost problema, pe care și-a fixat-o el însuși, tocmai din aceea a stat triumful său asupra lui Satana, că el în dacurs de 33 de ani nici pe un minut n'a cedat unei poftă, aproape irezistibile pentru un Dumnezeu — dacă-i permis să zicem așa ceva — ca să rupă cătușele, pe cari de bună voie le-a luat asupra-și și să-și arate puterea sa cea mare și strălucirea lui cea dumnezească; da, că el niciodată n'a întins mâna sa, ca atunci când el flămânzeă, să facă din pietri pâne, el, care spre mărirea lui Dumnezeu, a săturat cu puțină pâne mai multe mii de oameni.

(Va urmă.)

Celce petrece cu cei înțelepți, înțelept va fi, iară celce umblă cu cei răi, va fi ca unul dintre ei.

Cuvântarea sfetnicului Dr. Irodion Hudea încheie partea oficială a banchetului.

După miezul nopții cneazul Dimitri Coblanschi-Popof, împreună cu secretarul său, părăsire sala cea mică pentru banchete a otelului „Moldaskoe Podvorie“ și se retrase în apartamentele sale.

— J'ai bien le temps de m'occuper de leur bêtises! C'est degoutant en fin... spuse el cu dispreț profund, urcând plictisit scările otelului și scuturând de adio mâna secretarului său.

Oaspeții comisarului împărătesc continuară mai departe banchetul.

Începuse să se crape de ziuă, când vesela societate a sfetnicilor vlădicești, se gândiră să mântuiască banchetul. Chelnerii ațâpiseră pe lângă mese cu servetele aruncate la întâmplare pe brațe. Leșiră pe rând, clătînându-se, pe poarta întredeschisă a otelului „Moldavskoe Podvorie“ și ajungând în stradă în clipa când cele din urmă felinare cu lumina lor obosită muriau sub ploaia de săgeți aurite dela răsărit, inspirară adânc aerul proaspăt al dimineții limpezi, trandafirii și pline de tihnă.

Eră atâta liniște, atâta pace, atâta poezie mocnită pretutindni, pe străzile golite de oameni, în cuprinsul aprins al văzduhului, pe înfinitul vânat-străveziu al bolților, în care se topeau schincheind cei din urmă aștrii ai dimineții...

Din depărtare toaca, dela mănăstirea „sf. Dumitru“ din Chișineu, își picură lin argintul în dulcea piroteală a dimineții de primăvară. Iar de cine știe unde, ca venind din altă lume, pe ari-

Învățământul limbei maghiare în preparandia (școala normală) română din Arad.

— Fragment din monografia institutului. —

De Dr. T. Botiș.

(Urmare.)

d) După ce cea mai mare parte dintre învățători nu știe limba maghiară, să fie îndrumați a învăța scrisul și cetitul în aceasta limba. Ce privește vorbirea și până când va eși de sub tipar gramatica maghiară-valahă, cu micul ei adaus de lexicon, e de ajuns să se pretindă dela învățători să știe numără în limba maghiară și „tabelele de adunare, subtragere, înmulțire și împărțire“ să și-le însușiască în așa măsură, ca aritmetica să o poată predă pe lângă limba maternă și în cea maghiară.

Comunicând inspectorul Temesváry acest ordin și corpului profesoral al institutului nostru dispune să fie publicat tinerimei pe lângă îndrumări și clarificări despre necesitatea limbei maghiare. Profesorii să se îngrijească, ca „cetățenii acestui institut“ să fie instruiți serios și cu diligență în cetirea și scrierea și în aritmetica maghiară sau prin unul dintre profesori, sau dacă n'ar putea profesorii, prin unul dintre elevii cursului al doilea, care știe bine limba maghiară, dar sub controlul și inspecțiunea seniorului¹⁾.

Dintre profesorii institutului și fruntașii de atunci ai poporului român din aceste ținuturi, puțini vor fi fost orientați asupra scopului adevărat al acestor nizuinți. Tinerimea acelor vremi se însuflețea pentru limba maghiară, iar bătrânilor le plăcea să se fălească cu cunoștința mai multor limbi. Jugul sârbesc trezi în România ortodocși din Ungaria simpatii față de limba și națiunea maghiară, dela care sperăm sprijin în lupta lor pentru desrobirea ierarhică. Numai astfel ne putem explica tonul „patriotic“ al rugării, ce o înaintează „concesul literar“ („Az O-Aradi Kir. Oláh tanító In-tézet tudományos Széke“) către comitele suprem, baronul Laurențiu Orczy și către congregația comitatului Arad, în care cer sistemizarea unei catedre salarizate pentru limba maghiară. A contribuit la aceasta cerere de bună seamă și împrejurarea, că la institut erau 2 catedre vacante și profesorii cugetau că în acest chip se va putea îndeplini cel puțin una dintre ele²⁾.

Congregația comitatului luând numai decât sub desbatere rugarea profesorilor aduce următoarea hotărâre:

„După ce neștiința limbei maghiare din partea învățătorilor mai mult întârzie maghiarizarea

¹⁾ Rescriptul lui Temesváry către directorii districtuali, 12 Nov. 1832, Nr. 223.

²⁾ Acta consensualia, 1832, Nr. 68.

pile sprintene ale celei dintâu adieri de boare grea de mireazma cireșilor înfloriți pe coastele dealurilor ce împrejmuesc Stănilești din Vale, clopotul cel mare al bisericii zidite din mila lui Ștefan Vodă, își vestea chemarea-i majestos, monoton, cu izbucniri biruitoare de trîmbiță, și plânset duios de înmormântare.

Părintele Stanciu, își începuse slujba de utrină, din cea dintâu zi a săptămânei patimilor.

Steguri naționale

în mărime de 150 200 250 300 cm.
cu prețul de 140 260 320 380 cor.

confecționează:

LIBRĂRIA DIECEZANĂ din ARAD,
Str. Deák Ferenc Nr. 35.

locuitorilor de buze valahe ai comitetului („a megyébéli Oláh ajku Lakosok magyarosodását“), iar promovarea naționalizării („nemzetesedés“) la aceasta națiune e mai de lipsă și fiindcă unul dintre modurile, prin cari se poate realiza acest scop, e ca înainte de toate învățătorii să fie instruiți în limba maghiară, prin urmare rugarea să fie înaintată le consiliul locotenent regesc, pentru ca în preparandie să sistematizeze o catedră salarizată din fondul școlii, pentru propunerea limbei maghiare ca studiu principal³⁾.

După moartea profesorului Ioan Fritz (10 Martie 1829), sarcina propunerii limbei maghiare căzu asupra seniorului Constantin, iar cu începerea anului școlar 1830/31 asupra profesorului Gavra, care eră deplin versat în cunoștința acestei limbi. Deși instrucțiunea se mărginea la „flexiuni gramaticale“ și „compozițiuni sintactice“, profesorii promit inspectorului, că vor face tot ce le stă în putere, ca elevii să și-o însușiască și în vorbire⁴⁾.

Pentru ajungerea acestui scop conlucră cu îmbărbătează și factori din afară. Redactorul ziarului „Jelenkor“ Mihai Helmezy trimite, dela 1 Ianuarie 1834, elevilor institutului ziarul său, pentru ce primește un act de mulțumită din partea lor, plin de promisiuni și asigurări, cari i-au pricinuit de-a bună seamă mare bucurie⁵⁾.

Iar când la anul 1833 apăru gramatica maghiară-română cu lexicon de Petru Mahler, baronul Laurențiu Orczy, comitele suprem al comitatului Arad, dăruiește din ea 50 exemplare pentru elevii mai săraci⁶⁾. Marele proprietar Paul Csernovics de Macea și Kisorosz 100 exemplare. 50 exemplare să se împartă între elevii mai buni ai institutului, iar câte 15 exemplare să se trimită comitatelor Timiș, Caraș și Torontal, ca să le distribuie între învățătorii săraci, dar „binemeritați“⁷⁾. Iuliu Sárosy trimite 30 exemplare din opul său „Nyelvész-kém“, ca să premieze sânguința și buna intențiune a elevilor, cari în însușirea limbei maghiare dovedesc aplicare și voință tare⁸⁾. Introdusă fiind limba maghiară în toate școlile naționale române și sârbe, li-se impune un orariu român-maghiar potrivit pretenșiunilor legii. (Va urmă.)

INFORMAȚIUNI.

Aviz școlar. Prelegerile la institutul pedagogic-teologic diecezan se vor reîncepe Marți, în 6/19 noevmre. Onoratele oficii parohiale sunt rugate a aduce aceasta la cunoștința elevilor noștri din parohiile ce le administrează. Direcțiunea.

Tratativele cu ministrul Jászi. Săptămâna trecută Aradul a fost centrul unor evenimente epocale. Națiunea română din Ungaria și Ardeal e pe cale a-și realiza în puterea dreptului de liberă dispunere a popoarelor aspirațiunile sale naționale. Astfel Consiliul național român, care e depozitarul încrederii noastre, și în mâinile căruia e depusă conducerea și soarta întregului neam românesc, a făcut un pas decisiv: Un demers energic către guvernul maghiar din Pesta, ca principiul propriei dispunerii propagat de marele Wilson și acceptat de bază a păcii mondiale să fie tradus în realitate. În urma acestei note guvernul maghiar a trimis la Arad pentru a pertracta cu Consiliul național român pe ministrul Jászi. Tratativele au urmat Mercuri și Joi, 13 și 14 nov. n., fără a se putea ajunge la o înțelegere. Consiliul național român a ținut cu tărie la punctul de vedere, care exprimă gândirea și simțirea a întregului neam românesc.

În desfășurarea ulterioară a evenimentelor să păstrăm credința și nădejdea

³⁾ Hotărârea congr. com. Arad din 13 Aug. 1832, Nr. 1271.

⁴⁾ Prot. act. cons. 1833, Nr. 14, 67.

⁵⁾ Rescriptul lui Temesváry din 8 Dec. 1833, Nr. 282. Acta cons. Nr. 8/1834.

⁶⁾ Scrisoarea arhivarului Ioan Dankó către conșes („Tudós Oskolai Gyűllekezet“). Act. cons. 1834, Nr. 1.

⁷⁾ Prot. act. cons. 1833, Nr. 5.

⁸⁾ Prot. act. cons. 1845, Nr. 5.

și să stăm solidari la înălțimea vremurilor, în care mântuire ne-a trimis Domnul.

† **Ioan Călușer**, tânărul și vrednicul preot din Buzad a trecut la cele eterne. Prohodul l-a servit pâr. adm. par. din Lipova Teodor *Ioaneș*, ca esmis al protopopului tractual, asistat de preoții Moise Barbulescu din Herneacova și Remus Chendi din Bencecul rom. Il deplâng: nemângăiata soție, părinții și credincioșii săi pentru cari a muncit cu adevărat zel pastoral. În veci pomenirea lui.

† **Dr. Gustav Adolf Gerhard**, profesor de filologia clasică și membru în comisia examinătoare a candidaților de profesori pentru școlile secundare la universitatea din Cernăuți a trecut la cele eterne în Viena.

O tipografie națională română în Basarabia. Ziarele din Iași anunță: Au început subscripții publice pentru înființarea unei tipografii naționale la Chișinău. Acțiunile sunt de 500 lei și la subscriere se varsă 250 lei. Nemai fiind nevoie să stăruim asupra foloaselor pe cari le va aduce culturii românești o tipografie bine organizată, vom arăta numai că sumele investite în această întreprindere nu sunt supuse nici unui risc. Din contra, o societate de editură bine condusă, poate da dividende mari. Dacă deci la Chișinău, cum sperăm, toată lumea nu va urmări decât scopuri culturale naționale, renunțându-se la activitatea „bisericeștilor”, tipografia ar da repede roade, nu numai pe calea consolidării simțimentelor românești și a ridicării nivelului cultural, dar și acționarilor, în direcțiunea materială.

Se scumpește de nou hârtia de ziar cu vre-o 100 procente, urcându-se prețul vagonului de hârtie, care costă în timp de pace cam 2 mii cor. la 30 mii cor. Din cauza aceasta se prevede o scumpete din nou a gazetelor. Dacă hârtia se urcă mereu tot în chipul acesta, ne vom pomeni că hârtia albă, va fi mai scumpă decât bancnotele adecă banii de hârtie, cari se găsesc azi în circulație.

Poșta redacției.

Colaborator. Rugăciunea dată de P. S. Sa părintele nostru Episcop Ioan I. Papp „pe durata resbelului european” ivindu-se zorile păcii, de sine se înțelege, că nu mai are să fie cetită la serviciul dumnezeesc.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș**, profesor.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 3537/1918.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului aradan.

Intr'o comună de-a noastră și încă dintre cele fruntașe a obvenit cazul, că episcopul bisericesc n'a prezentat comitetului la timp socoșile parohiale spre cenzurare și subșternere sinodului și sub acest pretext comitetul a luat hotărîre cu vot unanim și a plenipotențiat pe președinte sau să intenteze proces la tribunalul regesc concernent atât contra episcopului cât și contra conducătorului oficiului par.

Președintele comitetului uzând de autorizația primită a și intentat procesul și dovedindu-și dreptul de actorat; tribunalul a intrat în judecarea substratului, dar apoi a respins actoratul cu petitul și a judecat comuna la suportarea speselor acuzațiilor licuidate la suma de aproape 3000 (trei mii) coroane pe motivul: că în senzul punctului 8, litera din articolul de lege LIV din 1868, acțiunea trebuie înaintată la forul bisericesc în primul loc competente pentru atari afaceri.

Subscrisul Consistor nu numai n'a aprobat procedura comitetului respectiv, ci pentru evitarea unor atari cazuri păgubitoare pentru interesele parohiale, — cari

tocmai comitetul trebuie să le apere — s'a adresat la P. Ven. Consistor cu întrebarea: dacă comitetele parohiale pot ori nu intenteza procese fără autorizarea și încuviințarea consistorului chemat a exercia controlul și inspecțiunea peste averea bisericească.

Această întrebare a trebuit s'o adresăm, cu atât mai vârtos, cu cât Regulamentul pentru administrarea averilor parohiale, votat de Măritul Congres prin concluzul nr. 107/1897 deși conține multe dispoziții speciale, dar din toate acelea nu se poate deduce la îndreptățirea comitetului să intenteze vre-un proces cu dela sine putere.

La adresa noastră am și primit dela Preaveneratul Consistor metropolitan concluzul de următorul cuprins:

„Comitetul parohial se îndatorează a raportă imediat Consistorului eparhial concernent despre fieștecare proces îndreptat împotriva parohiei.

Comunele bisericești nu pot intenteza proces decât pe baza de hotărîri luate de comitetul parohial cu vot unanim și aprobate de cătră consistorul eparhial concernent”.

Acest concluz se comunică tuturor oficiilor protopresbiterale și parohiale spre publicare comitetelor concernente și spre luare la cunoștință și acomodare.

Arad, din ședința consistorială a senatului episcopesc dela 15/28 sept. 1918.

Ioan J. Papp m. p.,
Episcop.

Concurs.

În temeiul ordinului consistorial cu Nr. 3739/1918 pentru îndeplinirea parohiei de clasa primă din **F.-Varșand** devenită vacantă prin trecerea în deficiență a veteranului paroh Ioan Popoviciu prin aceasta se scrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 1. Sesiunea parohială în extenziunea ei de azi, împreună cu dreptul de pășune. 2. Birul legal. 3. Ștolele legale. 4. Intravilanele parohiale folosite de preot. 5. Eventuala întregire dela stat.

Alesul este obligat a predică cel puțin de 2 ori în fiecare lună, a catehiză școlarii români ortodocși din comună fără alta remunerație și a suportă toate dările după beneficiul său preoțesc.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie sunt datori ca recursele adresate comitetului parohial din F.-Varșand ajustate cu testimoniu de calificățiune pentru parohii de **clasa primă**, cu testimoniu de maturitate, eventual cu atestat despre serviciul prestat, să-l înainteze oficiului protopopesc rom.-ort. din Șiria (Világos) în termenul concursual, în care restimp pe lângă respectarea dispozițiilor cuprinse în § 33 din regulamentul pentru parohii și pe lângă încunoștințarea prealabilă a protopresbiterului tractual, vor avea a se prezentă în sfânta biserică din F.-Varșand spre ași arată desteritatea în cele rituale și oratorie, iar încât ar fi din alta dieceză să dovedească că au consensul Prea Sfințitului Episcop diecezan.

Dat din ședința comitetului parohial rom. ort. din F.-Varșand la 21 Octomvrie 3 Noemvrie 1918.

Ioan Popoviciu m. p., pres. com. par. Petru Muntean m. p., noi. com. par.

În cogtelegere cu: *Mihail Lucaș m. p., protopresbiter.*

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei din **Brestovaț** (Aga) protopresbiteratul Belinț, devenită vacantă prin decedarea preotului Filip Vuia, se scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. O sesie parohială, conform coalei ca-

tastrale. 2. Birul legal. 3. Stolele legale. 4. Casă parohială cu două chilii, bucătărie și supraedificate. 5. Întregirea dela stat, pentru care însă parohia nu ia asupra sa nici un angajament.

Jumătate din beneficiul expus compete văduvei rămase după preotul F. Vuia, în senzul §-lui 26 din Regulamentul pentru parohii.

Alesul e îndatorat a suportă toate dările publice după venitele ee beneficiază și a catehiză școlarii de religia gr.-or. rom. din loc, fără altă remunerație.

Parohia e de clasa a III-a.

Recurenții sunt poștiți a dovedi cvalificația recerută pentru această clasă, conform concluzului sinodului eparhial Nr. 84 din 1910, având a așterne petitele adiustate cu documentele originale și cu atestat (de moralitate) despre eventualul serviciu prestat până aci, adresate comitetului parohial din Brestovaț, la Preaon. Oficiu ppresbiteral din Belinț (Belencze), în termenul concursual, sub durată căruia, pe lângă stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, vor avea a se prezentă în sf. biserică din Brestovaț, pentru a-și arată desteritatea în cele rituale, dar numai dupăce vor dovedi protopresbiterului tractual că posed cvalificația prescrisă; iar cei din altă dieceză, că au înalta încuviințare a Prea Sfinției Sale Domnului Episcop diecezan din Arad, să poată reflectă la această parohie.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu: *Gherasim Sârb, ppresb.*

—□—

1—3

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” publică concurs, cu începutul anului școlar 1918/19 pentru o bursă de 300 cor. anual din „Fundatiunea Ioan Petran”. Această bursă este destinată pentru studenți universitari români, cari urmează la una din facultățile una din facultățile universității din Cluj. Cei împărtașiți de această bursă vor fi obligați a luă parte la „Masa studenților academici” din Cluj.

Ceice reflectează la această bursă au să înainteze Comitetului central al Asociațiunii (Nagy-szeben—Sibiu str. Șaguna Nr. 6), până la 25 Noemvrie n. a. c., împreună cu petiția, următoarele acte:

1. Atestat de botez.
2. Arestat că sunt înscriși la universitate și că urmează studiile.
3. Atestat că sunt avizați la sprijin și că au purtare morală bun.
4. Atestat referitor la progresul făcut în studii în anul școlar trecut.
5. Declarație, că nu mai beneficiază de altă bursă.

Sibiu, în 1 Noemvrie 1918.

A. Bârseanu, president. Romul Simu, secretar suplent.

—□—

Pentru îndeplinirea postului de paroh dela parohia de clasa primă din **Giula** orașul mic român (Gyula) se scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala.”

Beneficiul constă: 1) casă parohială; 2) pământul parohial în estens. benef. de parohul emerit Petru Biberea; 3) birul legal și stolele legale; 4) congrua dela stat pentru care parohia nu garantează.

Alegândul preot are să supoarte toate dările după beneficiul său și este îndatorat a catehiză la școalele din comună fără nici un drept de remunerație dela parohie. Parohia fiind de cl. I, dela recurenți se recere cvalificația prescrisă în concluzul V. Sinod eparhial nr. 84/1910.

Recurenții înainte de a se prezentă înaintea alegătorilor au întâi a dovedi Protopopului tractual, că întrunesc toate condițiile din concurs, iar cei din alta dieceză vor dovedi și consimțământul P. S. Sale d-lui episcop diecezan la recursul lor. Recursele ajustate cu documentele prescrise și cu atestat despre serviciul de până acum, se vor subșterne oficiului protopopesc în Chișineu (Kisjenő). Recurenții pe lângă stricta observare a § 33 din Regl. par. au a se prezentă în st. biserică din Giula orașul mic român spre a-și arată desteritatea în cântarea bis. oratorie și rituale.

Giula orașul mic rom. din ședința comitet. par. dela 8/21 Sept. 1918.

Pavel Anuleu,
pres. com. par.

Ilie Maniu,
notar.

În conțelegere cu *Dr. Dimitrie Barbu, prot. tractual.*

—□—

2—3